

Н. Москалюк,

кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри безпеки, правоохоронної діяльності та фінансових розслідувань
Тернопільського національного економічного університету

ПОРУШЕННЯ ПРАВА ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ: ПОНЯТТЯ, ВИДИ, НАЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ

Цицерон вважав, що держава не повинна посягати на власність людини, адже вона створена для захисту останньої. У подальшому погляди провідних філософів та економістів, правників щодо ролі та місця права власності у розбудові держави було втілено в багатьох міжнародних документах. Так, відповідно до ст. 17 Загальної декларації прав людини 1948 року «кожна людина має право володіти майном як одноособово, так і разом з іншими. Ніхто не може бути безпідставно позбавлений свого майна» [1].

Взагалі феномен власності формується на тому, що впливає вона на усі сфери суспільного і особистого життя людини. Адже власність – це основа виробництва та економіки, тому держава намагається на найвищому рівні врегулювати відносини власності. Запроваджені міжнародними актами стандарти правового регулювання та захисту права власності послідовно були втілені у національній правовій системі.

Як зазначають науковці, ступінь цивілізованості суспільства залежить від стану забезпечення майнових прав та їх захисту з боку держави. При цьому усі види власності є рівними та мають бути захищеними від протиправних посягань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Право власності досліджували багато національних і зарубіжних вчених, серед яких В. Борисова, В. Базилевич, І. Бен-

там, Т. Веблен, О. Дзера, І. Дзера, Ю. Дзера, В. Ємельянов, Ф. Кене, Р. Коуз, Дж. Локк, К. Маркс, Р. Оуен, І. Спасибо-Фатеєва, С. Чернишева, А. Штефан та інші. Водночас мало-дослідженим залишається проблема порушення права державної власності, особливо в сучасних умовах збройного конфлікту та анексії частини території України. Вказане зумовлює актуальність теми й необхідність її дослідження.

Мета дослідження – визначити поняття і види порушень права державної власності, дослідити національні особливості порушень, встановити недоліки правового регулювання суспільних відносин, що сприяють порушенням, а також окреслити напрями його вдосконалення.

Виклад матеріалу. Нині немає чіткого визначення форм власності у законодавстві України. Зокрема, у ст.ст. 324-327 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) вказується на такі види права власності: право власності українського народу, право державної власності, право комунальної власності та право приватної власності. У Конституції України додатково згадується ще і право власності АР Крим (ст. 138), а Господарський кодекс України містить поняття «колективна власність» (ст. 93).

Конституція України визначає такі його види: право власності українського народу (ст. 13), право державної власності (ст. 14), право

приватної власності (ст. 41), право власності Автономної Республіки Крим (ст. 138), право комунальної власності як власності територіальних громад (ст. 142). Так, відповідно до положень Основного Закону «державна забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності; ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності» (ч. 4 ст. 13). Відповідно до Конституції власність зобов'язує та не повинна використовуватися на шкоду людині та суспільству, правам, свободам і гідності громадян [2].

Поняття «право власності» часто розглядається в об'єктивному і суб'єктивному сенсі. В об'єктивному правом власності вважається правовий інститут, який є сукупністю норм, що регулюють приналежність майнових благ відповідним суб'єктам. У суб'єктивному право власності – це суб'єктивне право власника, що є мірою законної поведінки та передбачає можливість на власний розсуд здійснювати володіння, користування та розпорядження щодо належних йому речей.

На думку О.І. Харитонові, у питанні класифікації права власності необхідно використати класичну дихотомію «публічне право – приватне право», яка може використовуватися не лише щодо права взагалі, але й для визначення питомої ваги «приватності» чи «публічності» в окремих інститутах цивільного права [3, с. 253].

Право публічної власності включає право власності народу України; право державної власності; право власності АР Крим і право комунальної власності. Варто зазначити, що в ЦК не визначено суб'єкта державної власності. Науковці вважають, що це зумовлено тим, що доктриною цивільного права держава завжди визнавалася суб'єктом права державної власності [4, с. 13].

Основою публічної власності є державна власність, яка є формою прив-

ласнення відповідних матеріальних благ в інтересах самої держави та її громадянського суспільства, що має певні характерні ознаки, які її виділяють серед інших форм власності. Згідно ст. 326 ЦК України «у державній власності є майно, у тому числі грошові кошти, яке належить державі Україна» [5]. Від імені і в інтересах держави право власності здійснюють відповідні органи державної влади. Управління державним майном здійснюється державними органами, а у визначених законом випадках – ще й іншими суб'єктами.

Стаття 4 Закону України «Про приватизацію державного і комунального майна» від 18 січня 2018 року визначає перелік об'єктів, які не підлягають приватизації, а тому можуть бути тільки у власності держави. Це казенні підприємства та об'єкти, необхідні для виконання державою своїх основних функцій для забезпечення її обороноздатності, об'єкти права власності українського народу, майно, яке становить матеріальну основу суверенітету України [6]. Законодавче визначення цього переліку майна зумовлене необхідністю виконання державою своїх функцій, спрямованих на забезпечення інтересів людини та суспільства, які є обов'язковими для виконання з боку держави.

Праву інших країн відомий також поділ майна на приватне та публічне. Наприклад, у ст. 537 французького Цивільного кодексу протиставляється майно приватних осіб і майно юридичних осіб публічного права. Кодекс точно не визначає режим майна останніх (річ у тому, що в дореволюційному французькому цивільному праві не було чіткого розуміння відповідних відносин, оскільки феодальні концепції за загальним правилом змішували суверенітет і власність. Лише у першій половині XIX ст. склалося як поняття звичаєвого права, закріпленого у подальшому законодавцем, розуміння відмінностей між публічним і приватним майном держави) [3].

Як зазначає Д.В. Кушнерук, право державної власності має низку особливостей, характерних лише для нього. До них слід віднести особливості суб'єкта, об'єктів, змісту права власності, мети та функцій. Особливими також є деякі підстави набуття і припинення права державної власності [7]. Мета права державної власності – це досягнення загального блага, тому основною його функцією є соціальна, а специфікою – правовий режим його об'єктів.

Захист права власності є особливим інститутом, який визначається завданням органів держави щодо забезпечення реалізації відносин власності та протидіє правопорушенням у цій сфері. Порухення права державної власності – це посягання на суспільні відносини, які складаються в процесі правового регулювання у вказаній сфері, зокрема, це відносини з приводу створення, відчуження, обігу власності, володіння, розпорядження та користування нею.

У Кодексі України про адміністративні правопорушення норми, розміщені у гл. 6, захищають право державної власності на рухомі та нерухомі об'єкти. Варто зазначити, що адміністративна відповідальність передбачена за дві групи правопорушень: 1) правопорушення, що посягають на відносини загальнодержавної власності; 2) правопорушення, які посягають на відносини власності загалом. Проте державна власність як безпосередній об'єкт посягання визначена у ст. 47 «Порушення права державної власності на надра», ст. 48 «Порушення права державної власності на води», ст. 49 «Порушення права державної власності на ліси», ст. 50 «Порушення права державної власності на тваринний світ» КУпАП [7].

Водночас це формулювання статей КУпАП протирічить Конституції України, в якій визначено, що земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знахо-

дяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності українського народу [2]. Також Цивільний кодекс України у ст. 324 «Право власності українського народу» дублює зазначені у Конституції України положення. Від імені українського народу права власника здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування у межах, встановлених Конституцією України. Кожен громадянин має право користуватися природними об'єктами права власності українського народу відповідно до закону [5].

Отже, формулювання назв цих статей не відповідає Конституції України та потребує змін. По іншому сформульовано вказані вище статті у проекті Кодексу про адміністративні проступки, де передбачена адміністративна відповідальність за порушення права власності українського народу на надра (ст. 212); порушення права власності українського народу на води (водні ресурси) (ст. 213); порушення права власності українського народу на ліси (ст. 214); порушення права власності українського народу на тваринний світ (ст. 215); порушення права власності українського народу на рослинний світ (ст. 216) [8, с. 147]. Тобто, форма власності з державної замінена на форму власності українського народу. За умов прийняття вказаного проекту питання некоректності формулювань вказаних норм відпаде.

Як бачимо, чинне законодавство України виокремлює два самостійних суб'єкти відносин власності на державному рівні: український народ і держава Україна. Підтримуємо думку науковців про хибність такого підходу та визнаємо, що правовий механізм захисту в обох випадках буде тотожним.

Проаналізувавши правопорушення, які посягають на право державної власності, можна зробити висновок,

що законодавець найбільше піддає захисту такі об'єкти державної власності: землю, ліси, корисні копалини, надра, тваринний і рослинний світи. Всі інші об'єкти захищаються на рівні із майновими інтересами інших суб'єктів.

Розглянемо поелементно адміністративних правопорушень, які посягають на право державної власності. Основним об'єктом цих правопорушень є суспільні відносини, які виникають щодо володіння, користування й розпорядження об'єктами державної власності. Суб'єкти адміністративних правопорушень поділяються на загальні та спеціальні, особливі суб'єкти. Загальні суб'єкти – це всі громадяни, спеціальні здебільшого – це посадові особи.

У ст. 9 КУпАП сказано, що адміністративний проступок – це діяння винне. Адміністративне правопорушення визнається вчиненим умисно, якщо особа, яка його вчинила, усвідомлювала протиправність своєї дії або бездіяльності, передбачала її наслідки та бажала або свідомо допускала їх настання. Здебільшого суб'єктом адміністративних правопорушень визнається фізична особа. Проте науковці вважають, що одним із перспективних питань для подальших наукових досліджень є проблеми притягнення до адміністративної відповідальності юридичних осіб, протиправні дії яких посягають на право державної власності [8, с. 148].

На думку О.В. Мельник, правопорушення, які посягають на державну власність, можна поділити на: 1) правопорушення, які посягають на право власності у сукупності всіх його елементів (наприклад ст. 53-3 «Зняття та перенесення ґрунтового покриву земельних ділянок без спеціального дозволу»); 2) право користування (наприклад ст. 53 «Порушення правил використання земель»; ст. 52 «Псування і забруднення сільськогосподарських та інших земель»; ст. 63 «Незаконне використання

земель державного лісового фонду»; ст. 69 «Пошкодження сінокосів і пасовищних угідь на землях державного лісового фонду»); 3) право володіння (наприклад ст. 53-1 «Самовільне зайняття земельної ділянки»; ст. 53-4 «Незаконне заволодіння ґрунтовим покривом (поверхневим шаром) земель»); 4) право розпорядження (наприклад ст. 56 «Знищення межових знаків», ст. 65-1 «Знищення або пошкодження ползахисних лісових смуг і захисних лісових насаджень» [8, с. 150].

Отже, найчастіше відбувається обмеження права користування державним майном. Тому об'єктивна сторона цих правопорушень полягає у самовільному незаконному використанні об'єкта, який належить державі. Всі правопорушення щодо державної власності поділяються на дві групи: в одних державна власність є безпосереднім об'єктом посягання (ст. 47-50 КУпАП), в інших – виступає додатковим об'єктом.

Щодо посягання на окремі об'єкти права державної власності законодавець визначає види правопорушень і відповідальність за них у спеціалізованому законодавстві. Згідно ст. 105 Лісового кодексу України за порушення лісового законодавства передбачено дисциплінарну, цивільно-правову, адміністративну або кримінальну відповідальність за такі діяння: 1) незаконне вирубування та пошкодження дерев і чагарників; 2) знищення або пошкодження лісу внаслідок підпалу або недбалого поводження з вогнем, порушення інших вимог пожежної безпеки в лісах; 3) замічення лісів побутовими і промисловими відходами; 4) самовільна заготівля сіна та випасання худоби на лісових ділянках тощо [9]. Ці правопорушення стосуються також лісів, які є об'єктами права державної власності.

Окрім адміністративної відповідальності за порушення права державної власності, винуватців можуть також притягати до цивільної та кримінальної відповідальності.

Щодо захисту державної власності можна використовувати практично усі цивільно-правові способи захисту прав, що передбачено ст. 16 ЦК України чи іншим законодавством. Так, можуть пред'являтися позови про припинення дії, яка порушує право власності, позови про визнання права власності, про відшкодування шкоди тощо.

Анексія частини території нашої держави, безумовно, є найвищою мірою порушення права державної власності. Так, у червні 2014 року уряд України надав інформацію, що сума збитків, завданих державі Україна у зв'язку з анексією АРК, складає 1 трильйон 80 мільярдів грн, не враховуючи вартості корисних копалин і упущеної вигоди [10].

Оскільки ВР АРК (нині – Державна рада РК) з метою незаконного заволодіння державним майном України з березня 2014 року ухвалила низку незаконних рішень щодо «націоналізації» майна, яке належить Україні, доречним буде застосування відповідно до п. 10 ч. 2 ст. 16 ЦК України способу захисту прав як визнання незаконним рішення органу влади АРК та (або) органу влади міста Севастополь. Потенційними відповідачами в цих справах мають бути ті органи влади АРК, міста Севастополя, які ухвалили відповідне незаконне рішення [11].

Варто зазначити, що господарські суди у 2013 році розглянули близько 2000 справ щодо захисту права власності. За результатами розгляду було задоволено повністю чи частково 49% позовних вимог. Підставами звернення з позовами цієї категорії у 2013 році були визнання права власності (1200), з яких обґрунтованими повністю або частково визнано 51,3%; витребування майна з чужого незаконного володіння (300), з яких обґрунтованими повністю або частково визнано 52,2%; усунення перешкод у користуванні майном (300), з яких обґрунтованими повністю або частково визнано 46,3%. Окрім того, Верховний Суд під-

твердив право Укрзалізниці як суб'єкта управління державним майном подати позов про визнання права власності на майно, яке перебуває в неї на праві повного господарського відання (постанова ВС від 04.07.2011 у справі № 3-67гс11) [12].

Варто зауважити, що протягом 2014-2015 років лише у справах цивільної юрисдикції Вищим спеціалізованим судом України з розгляду цивільних і кримінальних справ постановлено судові рішення на користь держави щодо земель водного фонду та лісогосподарського призначення у 139 справах, Верховним Судом України – у 19 справах. Важливу роль у цих справах відіграли органи прокуратури України, діяльність яких спрямована на захист права державної власності, тому вони представляють інтереси держави. Так, у період 2014-2016 років було пред'явлено 1909 позовів в інтересах держави на загальну суму близько 2 млрд грн, площа земельних ділянок за якими становить 18,2 тис. га [13]. При здійсненні представництва інтересів держави пріоритет надавався саме захисту від незаконного відчуження об'єктів державної і комунальної власності, які не підлягають приватизації, а також стратегічних об'єктів і цінних земель.

В Україні, незважаючи на масові землепорушення, лісопорушення тощо, засудження винних осіб є рідкісним явищем. Також рідко признаються реальні покарання. Зокрема, за 2015 рік за природоохоронними статтями Кримінального кодексу України (далі – КК України) засуджено 906 осіб, з них реальне покарання було призначено тільки 9 особам [14].

Потрібно визнати той факт, що земля та її надра, водні й інші природні ресурси, атмосферне повітря, які є об'єктами власності українського народу, нині нерідко стають об'єктами злочинних зазіхань. Тому право власності щодо цих об'єктів

знаходиться під захистом кримінального закону, який встановлює відповідальність за незаконну порубку лісу, незаконне видобування корисних копалин, незаконне полювання тощо.

Для порівняння розглянемо, які норми передбачають відповідальність за порушення права державної власності на землю: 1) забруднення або псування земель (ст. 52 КУпАП і ст. 239 КК України); 2) незаконне поводження із поверхневим шаром земель (ст.ст. 53-3, 53-4 КУпАП і ст.ст. 239-1, 239-2 КК України); 3) самовільне зайняття земельних ділянок (ст. 53-1 КУпАП і ст. 197-1 КК України); 4) інші порушення правил користування землею (ст.ст. 53, 55, 63, 142 КУпАП і ст. 254 КК України) [15].

Також є порушенням права державної власності знищення пам'яток культурної спадщини. Згідно ст. 298 Кримінального кодексу України від 5 квітня 2001 року № 2341-III «умисне незаконне знищення, руйнування або пошкодження пам'яток (об'єктів культурної спадщини) караються штрафом до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням, або позбавленням волі на строк до 5 років. Ті самі дії, вчинені службовою особою з використанням службового становища, караються позбавленням волі на строк від 3 до 8 років» [16]. Великої шкоди археологічним пам'яткам часто завдають незаконні розкопки. Проте нині відомо тільки про деякі кримінальні справи щодо цих злочинів.

Висновки. Як бачимо, сучасний стан розвитку законодавства України свідчить про підвищений рівень правового захисту об'єктів права державної власності. Держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності й господарювання, соціальну спрямованість [2]. Положення Конституції України щодо захисту права державної власності від різного роду порушень втілені у багатьох галузях законодавства – у криміналь-

ному, цивільному, адміністративному, а також земельному, лісовому, фінансовому тощо.

Захист державної власності від порушень може здійснюватися не тільки правовими, але й іншими засобами, методами, способами. Зокрема, внаслідок протиправного захоплення Росією частини території України було порушено права власності фізичних, юридичних осіб і держави Україна.

Потреба у правовому захисті права державної власності зумовлена також тим, що діями та рішеннями органів влади РФ та інших органів АРК, які були незаконно створені, заперечується приналежність державного майна, яке знаходиться на окупованій території, законним його власникам – державі Україна і українському народу. Право державної власності повинно бути поновлено, а завдані збитки – відшкодовано згідно міжнародно-правових актів та законодавства України.

У статті досліджуються поняття, види та національні особливості порушення прав державної власності. Щодо актуальності обраної тематики автор стверджує, що державна власність завжди відігравала важливу роль у реалізації державної політики. На її основі функціонує державний механізм і здійснюються основні функції та завдання держави. Проте реструктуризація державного сектору економіки призвела до зменшення об'єктів державної власності, посприяла появі корпоративних інтересів і створила проблеми виділення державної власності серед інших форм власності. Незважаючи на це, державна власність залишається основою економіки України, а тому потребує належного захисту.

Досліджуючи понятійно-категоріальний апарат, автором встановлено невідповідність назв адміністративних правопорушень, які посягають на право державної

власності та право власності українського народу. У зв'язку з цим пропонується привести їх у відповідність. Проаналізувавши правопорушення, які посягають на право державної власності, автором зроблено висновок, що законодавець найбільше піддає захисту такі об'єкти державної власності: земля, ліси, корисні копалини, надра, тваринний і рослинний світи. Всі інші об'єкти захищаються на рівні із майновими інтересами інших суб'єктів.

Особлива увага у статті приділена питанню порушення прав державної власності, що відбулося через анексію АР Крим, досліджено, якого роду позови мають подаватися щодо захисту права власності і хто буде потенційними відповідачами. У дослідженні проаналізовано також рішення і вироки судів щодо захисту прав державної власності й констатовано, що попри значну їх кількість дуже малий відсоток порушників відбуває реальне покарання. Аналізується і розмір санкцій за порушення як у вигляді адміністративного правопорушення, так і кримінального злочину.

В якості загального висновку автор вказує, що сучасний стан розвитку законодавства України свідчить про підвищений рівень правового захисту об'єктів права державної власності. Положення Конституції України щодо захисту права державної власності від різного роду порушень втілені у багатьох галузях законодавства – у кримінальному, цивільному, адміністративному, а також земельному, лісовому, фінансовому тощо. Важливо, що захист державної власності від порушень може здійснюватися не тільки правовими, але й іншими засобами, методами, способами.

Ключові слова: державна власність, порушення права власності, види правопорушень, склад правопорушень, відповідальність.

Moskalyuk N. Violation of state property rights: concepts, types, national features

The article analyses the concepts, types and national features of state property rights' violation. Regarding the relevance of the chosen topic, the author claims that state property has always played an important role in the implementation of public policy. On its basis the state mechanism operates and the basic functions and tasks of the state are carried out. However, the restructuring of the public sector of the economy has led to a reduction in state ownership, fostered corporate interests, and created problems for the allocation of state ownership among other forms of ownership. Despite this, state property remains the backbone of Ukraine's economy and therefore needs proper protection.

Examining the conceptual and categorical apparatus, the author found a discrepancy between the names of administrative offenses that infringe on the right of state property and the right of ownership of the Ukrainian people. It is therefore proposed to bring them into line.

Having analyzed the offenses that infringe on the right of state property, the author concluded that the legislator most protects the following objects of state property: land, forests, minerals, subsoil, fauna and flora. All other objects are protected on a par with the property interests of other entities.

The article pays special attention to the issue of state property rights' violation, which occurred due to the annexation of the Autonomous Republic of Crimea, examines what kind of lawsuits should be filed to protect property rights and who will be the potential defendants. The study also analyzes the decisions and verdicts of courts on the protection of state property rights and found that despite their significant number, a very small percentage of violators

are actually punished. The size of sanctions for violations in the form of both an administrative offense and a criminal offense is studied too.

As a general conclusion, the author points out that the current state of development of the legislation of Ukraine indicates an increased level of legal protection of state property. The provisions of the Ukrainian Constitution on the protection of state property rights from various violations are embodied in many areas of law i.e. criminal, civil, administrative, as well as land, forestry, finance, etc. It is important that the protection of state property from violations can be carried out not only by law but also by other means, ways and methods.

Key words: state property, violation of property rights, types of offenses, body of offenses, liability.

Література

1. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015?lang=uk.
2. Конституція України від 28 червня 1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
3. Харитонов О.І. До питання про характеристику державної власності. Актуальні проблеми держави і права. URL: <http://www.apdr.in.ua/v33/49.pdf>.
4. Ушакова Ю.А. Поняття, зміст та форми права власності : автореферат дис. канд. юрид. наук. Київ, 2011. 25 с.
5. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
6. Про приватизацію державного та комунального майна : Закон України від 18 січня 2018 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2269-19>.
7. Кушнерук Д.В. Правова природа та особливості права державної власності. URL: <https://doi.org/10.32840/udu.2-1.8>.
8. Мельник О.В. Адміністративна відповідальність за правопорушення, що посягають на державну власність: сучасний стан і перспективи удосконалення. Право і суспільство. 2011. № 1. С. 146–151.
9. Лісовий кодекс України від 21 січня 1994 року № 3852-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#n47>.
10. Кабмін готує позови до Росії на трильйон гривень за анексію Криму. URL: <http://www.radiosvoboda.org/content/article/25408823.html>.
11. Первомайський О.О. Захист права державної власності та права власності українського народу. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2014. Вип. 28(1). С. 143–146. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2014_28%281%29_38.
12. Огречук А., Потьомкін А. Судовий захист права власності у сфері економічних правовідносин. URL: https://zib.com.ua/ua/99686-yak_zdiysnyuetsya_sudoviy_zahist_prava_vlasnosti_u_sferi_eko.html.
13. Статистична інформація про роботу прокуратури у 2014-2016 рр. URL: <http://www.gp.gov.ua/ua/stat.html>.
14. Маляренко В.Т. Проблемні питання відповідальності за злочини проти довкілля. Захист права власності українського народу: вітчизняні реалії та зарубіжний досвід для України : матеріали I Щорічної міжнародної науково-практичної конференції (22 вересня 2016 року). К. : Національна академія прокуратури України, 2016. С. 13–17.
15. Зуєва О.І. Деякі проблеми кримінальної та адміністративної відповідальності за порушення права власності українського народу на землю. Захист права власності українського народу: вітчизняні реалії та зарубіжний досвід для України : матеріали I Щорічної міжнародної науково-практичної конференції (22 вересня 2016 року). К. : Національна академія прокуратури України, 2016. С. 118–121.
16. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

